

Nr 29

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande tillfälliga utförsäljningar och realisationer.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 168 i första kammaren av herr *Svärd m. fl.* samt nr 221 i andra kammaren av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skriftelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt utreda problemet om tillfälliga utförsäljningar och realisationer i hela dess vidd».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 221.

Motionerna

Motionärernas utgångspunkt är de nu rådande svårigheterna inom textilbranschen. Enligt motionärerna har dessa delvis sin orsak i de realisationer och utförsäljningar av tillfällighetskaraktär som under senare år förekommit i allt större omfattning. Denna försäljningsform och dess verkningar beskrives i motionerna på följande sätt.

De företag som bedriver sådan tillfällighetsförsäljning uppträder i allmänhet anonymt samt med braskande och ofta missvisande reklam och driver sina utförsäljningar en kort tid och i tillfälligt hyrda lokaler samt drar sedan vidare till annan ort. För att undgå konkurrensen med den bofasta detaljhandels sedvanliga realisationer förlägger de med förkärlek sina försäljningar till sådana perioder, under vilka detaljhandeln normalt säljer sina säsongvaror. Att de tillfälliga försäljningarna komma att få en förhållandevis stor omfattning torde bl. a. ha berott på att länsstyrelserna under de senaste åren brukat meddela tillstånd till s. k. realisationer enligt § 9 mom. 3 näringsfrihetsförordningen efter betydligt mer liberala grunder än vad näringsfrihetsförordningen i själva verket torde åsyfta. Den tillfälliga utförsäljningsverksamheten under ordinarie säsonger av ej sällan mindervärdiga eller från tidigare säsong överblivna produkter har icke blott varit ägnad att reducera säsongförsäljningen utan även försvårat en långsiktig planering av detaljhandels inköp. Själva inköpsverksamheten har måst omläggas på ett från både handels och industriens synpunkt mindre rationellt sätt. Omfattningen av fasta order till leverantörerna har blivit väsentligt mindre. Enligt

uppgift — — — uppgick detaljhandelns fasta order för vår- och höstsäsongerna tidigare till omkring 60 procent av köpbehovet inom dambeklädnadsbranschen. Numera lär antalet fasta order vara omkring 40 procent. Motsvarande procentsiffror för herrbeklädnadsbranschen var förr 70 och är nu 50 procent.

Konfektionsindustrien har därmed kommit att sakna det stöd för sin egen planering och tillverkning som den fasta orderstocken utgör. En förlängning och accentuering av säsongskarvarna har uppkommit inom konfektionsindustrien. Producenterna har visserligen sökt överbrygga dessa genom lagertillverkning, men för den modebetonade bransch varom här är fråga är sådan tillverkning alltid förenad med risker. Det har nämligen visat sig, att lagertillverkade varor ofta måst säljas till priser, som icke ens täckt och stundom avsevärt understigit tillverkningskostnaderna. Den här angivna utvecklingen och de ekonomiska påfrestningar för vilka företagen sedan länge av andra orsaker varit utsatta har lett till en tilltagande tendens att bemöta säsongskarvproblemet med permitteringar. Nämda företeteelse inom konfektionsindustrien återverkar i sin tur på textilindustrien, som även den ser den fasta orderstocken nedgå och därför får svårare att ekonomiskt planera sin produktion.

Motionärerna hävdar vidare, att utvecklingen med tillfälliga utförsäljningar och realisationer är ägnad att leda till skadliga konsekvenser för konsumenterna, även om enstaka kvantiteter på detta sätt kunnat säljas till exceptionellt låga priser. Motionärerna fortsätter:

Den bofasta detaljhandeln inom textil- och konfektionshandeln representerar varukännedom och branschkunskap. Den måste ta hänsyn till den fasta kundkretsen och vara medveten om sitt ansvar mot konsumenterna. Ett motsvarande incitament till ett ansvarskännande uppträdande är uppenbarligen i regel icke för handen hos företag, som genom tillfälliga realisationer och utförsäljningar söker kontakt med en ständigt ny publik. Möjligheter att framställa reklamationer och att ernå rättelse i förhållande till tillfällighetsförsäljaren saknas i regel. Åtskilliga exempel finnes på att dessa företag missvisande eller helt felaktigt betecknat vanliga försäljningar som konkursrealisation, försäljning av brandskadade varor eller dylikt för att ge allmänheten intryck av lägre prissättning än den som faktiskt tillämpas.

I motionerna framhålles vidare, att gällande lagstiftning inte är tillräckligt effektiv, när det gäller att bekämpa illojala konkurrensförfaranden. Motionärerna berör härefter dels det utredningsarbete i fråga om bekämpningen av illojala konkurrensförfaranden som bedrivs av varumärkes- och firmautredningen, dels näringsrättsutredningens förslag rörande tillfälliga utförsäljningar och den överarbetning av dessa förslag som företages av 1958 års näringsrättsakkunnige. Vidare omnämner motionärerna textilutredningen och dess arbetsuppgifter. Avslutningsvis anför motionärerna följande.

Oavsett vad sålunda förekommit finner vi det angeläget att på nytt bringa frågan inför riksdagen. Realisationsproblemet har flera aspekter. Ur den illojala konkurrensens synpunkt måste en lösning sökas, som tillgodoser

konsumentens krav på skydd mot fingerade realisationer. Redan 1915 uttalade patentlagstiftningskommittén, att fingerade realisationer kunde betecknas som den praktiskt farligaste formen för illojal reklam och illojal konkurrens över huvud taget. Ur samma synpunkt har den lojala yrkesutövaren ett berättigat intresse att skyddas mot sådana realisationer, som kan anses utgöra otillbörliga konkurrensmetoder. Slutligen måste problemet angripas även med beaktande av här ovan påvisade närings- och socialpolitiska aspekter. Även om varumärkes- och firmautredningen numera får anses ha fått i uppdrag att upptaga även realisationer och tillfällighetsutförsäljningar, torde det vara i varje fall tveksamt, huruvida det ens enligt de utvidgade direktiven kan tillkomma varumärkes- och firmautredningen att taga upp de närings- och socialpolitiska aspekterna på problemet. En eventuell reglering på här berörda område måste dessutom anses i hög grad angå det utredningsarbete som samtidigt fullgöres av 1958 års näringsrättssakkunnige. Denne har enligt sina direktiv att överarbeta näringsrättsutredningens förslag, vilka emellertid, vad angår frågan om tillfällighetsförsäljningarna, uppenbarligen icke i tillräcklig grad beaktat de synpunkter som här ovan närmare utvecklats.

Enligt vår uppfattning kräves sålunda nytt initiativ från Kungl. Maj:ts sida för att föreliggande fråga skall kunna bli allsidigt och fullständigt utredd. Vi vill för den skull förorda, att riksdagen hemställer om vidgade direktiv till antingen varumärkes- och firmautredningen eller 1958 års näringsrättssakkunnige, så att en dylik utredning snarast möjligt må kunna komma till stånd. Därvid bör självfallet den av de två sittande utredningarna, till vilken uppdraget lämnas, intimt samarbeta med den andra.

Huvuddragen i gällande bestämmelser m. m.

Önskemålet om utredning rörande tillfälliga utförsäljningar och realisationer berör två spörsmål. Dels åsyftas en begränsning i rätten att anordna realisationer och utförsäljningar. Dels är det fråga om att stävja oriktiga eller eljest vilseledande realisations- eller utförsäljningserbjudanden.

Beträffande *rätten att anordna tillfällig utförsäljning å annan ort än där vederbörande efter anmälan inrättat kontor av stadigvarande beskaffenhet* finns bestämmelser i 9 § 3 mom. näringsfrihetsförordningen. Sådan försäljning får inte äga rum utan tillstånd av länsstyrelse. Om tillstånd meddelas, är vederbörande skyldig att efter länsstyrelsens bestämmande erlagga avgift, som skall tillkomma kommunen, där försäljningen sker. Avgiften skall bestämmas till mellan 25 och 500 kr.

Någon särskild reglering av tillfälliga utförsäljningar eller realisationer på ort, där vederbörande inrättat kontor, finnes icke.

Bestämmelser, som är ägnade att motverka *oriktiga eller vilseledande realisations- eller utförsäljningserbjudanden*, finns i lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Enligt 1 § kan straff och skadeståndspåföljd drabba den som under utövning av näringsverksamhet i reklam, riktad till

ett större antal personer, lämnar oriktig uppgift, ägnad att framkalla intryck av att hans anbud är fördelaktigt. Det fordras ej att de till vilka reklamen riktats blivit vilseledda av den felaktiga uppgiften. Det räcker med att reklamen är ägnad att vilseleda. Den oriktiga uppgiften skall avse annonsörens vara eller verksamhet. Slutligen kräves, dels att uppgiften lämnats "i uppenbar strid mot god affärssed", dels att annonsören åtminstone bort känna till att uppgiften var oriktig.

Utredningar på förevarande område

År 1958 tillkallades *textilutredningen*. Den synes emellertid inte ha att direkt syssla med de av motionärerna angivna problemen. Enligt direktiven bör utredningen inte inriktas på statliga stödåtgärder utan på egna saneringsåtgärder inom branschen.

Frågan om en ny lagstiftning mot illojal konkurrens utredes för närvarande av *varumärkes- och firmautredningen*. Riksdagen har i anledning av motion (II: 247) vid 1958 års riksdag i enlighet med andra lagutskottets hemställan (utlåtande nr 5) givit Kungl. Maj:t till känna bl. a., att det syntes önskvärt att nämnda utredning upptar spørgsmålet om en översyn av lagstiftningen om illojal konkurrens med förtur vid övervägande av återstående utredningsfrågor. Riksdagens skrivelse i ämnet (nr 149) har överlämnats till utredningen.

Enligt riksdagsberättelsen till 1959 års riksdag har utredningen i en promemoria sammanställt de frågor, som främst bör övervägas vid en fullständig revision av konkurrenslagstiftningen. Bland frågorna finnes följande. "Bör i en ny lag mot illojal (otillbörlig) konkurrens intagas särskilda bestämmelser rörande utförsäljningar och realisationer och vad bör dessa i så fall innehålla?" Promemorian har överlämnats till näringslivets organisationer med begäran om synpunkter och önskemål i fråga om ny lagstiftning mot illojal konkurrens.

Näringsrättsutredningen avlämnade 1957 förslag till ny näringslagstiftning. Häri behandlades det av motionärerna väckta spørgsmålet, huruvida och i vilken omfattning tillfälliga utförsäljningar borde tillåtas. Utredningen framlade två alternativ till lagstiftning, det ena innebärande att för tillfällighetsförsäljningar skulle endast krävas en förhandsanmälan till handelsregistret, samt det andra att nuvarande system med tillståndsgivning av länsstyrelse i stort sett skulle bibehållas. Utredningen anför om förevarande problem bl. a.:

Problemet angående lämplig och rationell anordning av varudistributionen har som bekant under de senare åren varit föremål för utredning bl. a. av Varudistributionsutredningen. I sitt betänkande (SOU 1955: 16) utgick utredningen ifrån att samhället i så måtto skulle förhålla sig neutralt gent-

emot olika distributionsformer inom handeln att de finge konkurrera sinsemellan på lika villkor. Däremot skulle ett samhälleligt organ noga följa prisutvecklingen och vid konstaterande av en prisstelhet eller en prisutveckling, förorsakad av konkurrensbegränsning, anmäla förhållandet till vederbörande myndighet i och för åtgärder.

Denna allmänna uppläggning av principfrågan finner sig Näringsrättsutredningen kunna dela. Samhället bör ej genom sin lagstiftning slå vakt om någon viss distributionsform t. ex. den s. k. bofasta handeln och hålla andra distributionsformer tillbaka. Alla distributionsformer böra tillåtas konkurrera och på längre sikt blir resultatet sannolikt att olika distributionsformer komma att bestå vid sidan av varandra och betjäna olika delar av kundkretsen.

Emot denna tankegång har inom Näringsrättsutredningen från handelskammarhåll och från håll som företräder den privata detaljhandelns intressen framhållits, att detta resonemang möjligen kunde äga tillämpning på kringföringshandeln men i varje fall icke kunde gälla tillfällighetsförsäljningarna, som icke hade någon egentlig uppgift att fylla inom varudistributionen. Denna försäljningsform utnyttjades av handelsmarodörer, som därmed inkasserade en lätt vunnen vinst och sedan de utnyttjat chanserna försvunno till en annan marknad. Denna distributionsform borde ej av samhället understödjas genom att dess utövare tillfälligtvis bereddes förtjänstmöjligheter på varudistributionens område till förfång för den bofasta handeln. Tillfällighetsförsäljningar borde medgivas endast där särskild anledning föreläge, såsom i anledning av brand, haveri e. d.

Häremot kan göras gällande, att berörda företeelser förekomma inom alla näringsformer och att staten ej har anledning att undertrycka någon av dem blott därför att missbruk därav kan ske av olämpliga personer. Otvivelaktigt förekommer också ibland dem som bedriva tillfällighetsförsäljningar såsom yrke fullt hederliga och aktningvärda personer, som det icke finns anledning att ställa sämre än den bofasta handelns utövare.

Det har särskilt framhållits att textilkrisen i sina verkningar försvårats genom den möjlighet att med vederbörligt tillstånd anordna "realisationer" som nu funnits. Emellertid är det svårt att inse att man genom höjda priser — och det är ju dit man vill komma — skulle haft större utsikter att vinna avsättning för det överskott av konfektionsvaror, som funnits, och det är ju detta överskott, som måste vinna avsättning för att en sanering av textilindustriens förhållanden skall komma till stånd.

1958 tillkallades 1958 års näringsrättssakkunnige för att göra en överarbetning av näringsrättsutredningens förslag. Den sakkunnige har särskilt att utreda frågan om utländska medborgares rätt att här i riket driva näring, vilken fråga inte behandlats av näringsrättsutredningen. Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under 1959.

Framställning till Konungen

I skrivelse till Konungen den 30 oktober 1958 har *Sveriges textilhandlareförbund, Textilgrossisternas riksförbund, Handelsanställdas förbund, Konfektionsindustriföreningen, Svenska beklädnadsarbetareförbundet, Textilrådet* och *Svenska textilarbetareförbundet* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma bl. a. restriktivare tillämpning av bestämmelserna i 9 § 3 mom. näringsfrihetsförordningen. Såsom skäl härför anfördes i stort sett samma synpunkter som i de föreliggande motionerna.

Över skrivelsen avgav *näringsfrihetsrådet* utlåtande den 12 februari 1959. Rådet yttrade därvid:

Åtgärder av den natur som sålunda ifrågasatts innefattar inskränkningar i näringsfriheten. Ur de synpunkter näringsfrihetsrådet har att företräda kan de föreslagna åtgärderna icke tillstyrkas.

Textilbranschen befinner sig i ett svårt läge med bl. a. driftsinskränkningar och arbetslöshet. Dessa svårigheter torde emellertid bottna i andra omständigheter än de i skrivelsen angivna företeelserna. Näringsfrihetsrådet vill erinra om att textilbranschens problem för närvarande utredes i särskild ordning.

Kungl. Maj:t har i beslut den 6 mars 1959 förklarat skrivelsen icke föranleda någon åtgärd utöver tillsättandet av textilutredningen. Beslutet är av följande lydelse.

Kungl. Maj:t, som den 21 november 1958 bemyndigat chefen för handelsdepartementet att tillkalla särskilda utredningsmän för att verkställa utredning och framlägga förslag rörande åtgärder i syfte att stärka den svenska textilindustriens konkurrenskraft på längre sikt, finner framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet

I motionerna begäres utredning angående tillfälliga utförsäljningar och realisationer. Bakgrunden till detta yrkande är de rådande svårigheterna inom textilbranschen. Motionärerna tänker sig att dessa svårigheter åtminstone delvis skulle avhjälpas, därest rätten att anordna tillfälliga utförsäljningar begränsades. Vidare anser motionärerna, att en effektivare lagstiftning mot illojal konkurrens skulle verksamt bidra till att råda bot på förevarande krissituation.

Frågan om i vilken utsträckning tillfälliga utförsäljningar bör tillåtas har ingående behandlats av näringsrättsutredningen i dess år 1957 avlämnade betänkande. Utredningens förslag är för närvarande föremål för överarbetning av 1958 års näringsrättssakkunnige, vars arbete beräknas vara slut-

fört under innevarande år. Med hänsyn härtill saknas enligt utskottets mening skäl att föranstalta om ytterligare utredning av denna fråga.

Vad härefter angår frågan om effektivisering av lagstifningen mot illojal konkurrens vill utskottet nämna, att denna ingår i det utredningsuppdrag som anförtrotts varumärkes- och firmautredningen. Till utredningen har överlämnats 1958 års A-riksdags skrivelse nr 149 till Kungl. Maj:t i vilken åberopades andra lagutskottets utlåtande nr 5. Häri uttalade utskottet, att det syntes önskvärt att utredningen upptog spørsmålet om översyn av lagstifningen om illojal konkurrens med förtur vid övervägande av återstående utredningsfrågor. Utredningen har också påbörjat utredningsarbetet på förevarande område. Med hänsyn till dessa förhållanden får enligt utskottets mening motionärernas önskemål om utredning av frågan om effektivisering av lagbestämmelserna mot illojal konkurrens anses tillgodosett.

Enligt utskottets mening torde de rådande svårigheterna inom textilbranschen ha sin huvudsakliga orsak i andra förhållanden än dem som åberopas i motionerna. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att frågan om lämpliga vägar att övervinna dessa svårigheter för närvarande undersökes av den år 1958 tillkallade textilutredningen.

Vidare vill utskottet omnämna, att näringslivet genom egna organ bedriver verksamhet, som är ägnad att sanera förhållandena på förevarande område.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I:168 och II:221, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1959

På andra lagutskottets vägnar:

EDVIN JACOBSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, fru Svenson, fru Hamrin-Thorell, herrar Lars Larsson, Kaijser och Källqvist;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Lundberg, Lothigius, fröken Höjer, herrar Johansson i Södertälje, Wahren-dorff och Svensson i Kungälv.